Видавництво „Зоря“. № 7.

Бласко Ібаньес.

Морський гайдамака.

UNIVERSITY OF
ILLINOIS LIBRARY
AT URBANA-CHAMPAIGN

Ціна

Морський гайдамака.

Новелла
з іспанського
життя.

Переклад
П. Дмитренка.

КИЇВ—1911.
З друкарні 1-ої Київськ. Друк. Спілки. Трьохсв. 5.

865B61
OzoUd
Storage

Морський гайдамака.

Вже сорок років, як капітан Льовет покинув небезпечне для життя та багате на всякі пригоди мореплавство. Тепер він жив в невеликому містечкові Кабаньялі, що було забудоване біленькими, одноповерховими хатками, мало широкі, прямі, багаті на соняшне проміння, вулиці й виглядало чепурно, як новеньке американське місто. В своєму містечкові капітан Льовет від усіх мав як найбільшу шанобу.

Городяне з Валенсії, що паїздили на літній спочивок до містечка, з цікавістю розглядали старого морського гайдамаку, себ-то Льовета, коли він сидів в холодку біля своєї хати, в великому фотелі під парусиновою напинкою. Старий сорок років мав за хату палубу корабля. За цей довгий час, немало натерпівся

від бурь, дощів та туману. Морська вогкість проняла його до самих кісток і, як наслідок цього, його тепер мучив гостець. Через ту свою хворобу, Льовет мусив, здебільшого, сидіти нерухомо в своєму фотелі. Як тілько ставав на ноги, нестерпуча біль примушувала його стогнати і старий неміг утріматися, щоб що разу не вилаятися при сьому. На вигляд Льовет був високий, жилавий, з чималим, одвислим животом. Лице мав смугляве, бороду та вуса старанно голив. Взагалі, на вигляд, капітан був схожий на католицького священника, що живе собі на покої, спокійний та доброзичливий. Одні тілько сірі очі не пасували до всієї постави. Пронизливий та владичний зір тих очей зраджував в капітані чоловіка, що звик наказувати й керувати. Недаром-же про нього розказували чимало страшних, неймовірних речей.

Все своє життя, капітан Льовет безпастанно боровся з англійським королів-

ським флотом. На своєму славному бригові *), навантаженному чорними невільниками, капітан сміливо плавав по морю від берегів Гвінеї до Антільских висп. Він зухвало сміявся з англійських кораблів, які ганялись за ним та пильнували, щоб покласти край торгівлі невільниками. Сміливий, завжди до всього байдужий, капітан йшов до мети навпростець і челядь його не бачила, щоб він коли небудь в чомусь вагався.

Про нього оповідали печувані речі. Казали про сотні загублених ним мурнів-невільників, яких він викидав з свого бріга в море, аби уникнути переслідування корабля, що от-то мав настигнути його. Звичайно, всі невільники, непотураючи на свої благання, попада́ли на здобич людоїдам-акулам, що табунами вирипали, збивали своїми страшними хвостами бучу в воді і вкривали море плямами крові, розриваючи нещасних невільників на шматки. Оповідали тако-ж

*) Великий, на дві щогли морський байдак,

про матроські повстання на його бригові, які капітан Льовет втихомирював сам один за допомогою тільки пістоля та сокири. Розказували, знову, про вибухи шаленної лютости, коли він, мов хижий звір, ганяв по палубі. Говорили тако-ж про якусь жінку, котра все була з ним під час морських подорож і яку він з пересердя, за те що жінка приревнувала його, сам шпурнув її в воду. І, поруч з цими страховищами, оповідали про його несподіванні поривання щиросердечности та щедрої допомоги сімьям челядиньців —матросів. Коли на нього нападала лютість, він був здатний вбити першого —ліпшого з своїх челядинців: одначе, коли траплялось кому-будь впасти в воду, він перший кидався спасати, не жахаючись ні моря, ні пенажерливих страховищ, що живуть в ньому. Він мало не божеволів з пересердя, коли купці невільників-муринів недодавали йому якусь дрібницю грошей й тієї-ж ночі, невагаючись, витрачував де-кілько тисяч на од-

ну з своїх гулянок, про котрі йшла слава по всій Гаванні. „Він спочатку бье, а потім вже розмовляє“ говорили про нього матроси. На доказ, згадували як одного разу, коли вони були в безкрайому морі, капітан пістолем розсадив голову своєму помішникові, через те тілько, що запідозрив його в змові проти себе. Одначе, непотураючи на все це, не потураючи на похмурість обличча та суворий погляд очей, капітан Льовет був чоловік досить веселої вдачі. На березі Кабаньяли, люди, зійшовшись в затінкові баркасів, часто сміялися, згадуючи капітанові фиглі. Одного разу він впорядив на облавкові свого корабля гулянку, на яку запрохав почесним гостем муринського царька, що перед цим продав йому невільників. Впоївши добре його чорновельможність, а тако-ж й його почет, капітан поставився до них, як правдивий гандляр невільниками: роздяг до найпосліднього та й продав у неволю. Або от ще. Зауваживши раз, що за ним стежить

англійський корабель, він за одну ніч перемалював в инчу фарбу свій бриг і змінив на инше все його знаряддя; капітан англійського корабля майже певний був, що захопить бриг, але коли настиг його, то побачив, що ні одна з відомих йому прикмет не підходить. Капітан Льовет, як казали про нього на березі, був правдивим морським циганом і поводився з своїм брігом наче з конем.

Через свою жорстокість і, одночасово, щиросердечність, Льовет не шкодував ні своєї, ні чужої крові. Скупий в справах, він був марнотратником в забавах; через цю свою вдачу, Льовет, серед купців та серед своїх моряків-челядинців, був відомий під призвіщем „Бучного Капітана“. Де-які недобитки з його челядинців, що волочили ще розбиті гостцем ноги,ще й тепер так звали Льовета.

Капітанові не пощастило в комерційних підприємствах. Стративши на сьому майже все, що мав, він залишив

справи та й оселився в своїй хатці в Кабаньялі. Тут він жив, спостерігаючи як плине повз його двері життя, без жодних розваг для нього, хіба що крута лайка, якою він сипав з пересердя в ті дні, коли гостець примушував його сидіти нерухомо в фотелю. Иноді, що правда, навідувався до нього де-хто з недобитків, з колишніх його матросів —челядинців. Ці останні, незважаючи на різні „непріємности“ в минулому, по старій памьяти почували до свого колишнього капітана найбільшу пошану. Гості сідали побіч Льовета на пішоходах і починали вкупі залюбки згадувати про „великий шлях“, як називав капітан Атлантичний окіан, та рахувати скільки то раз він перейшов з одного його „пішохода“ на другий, себ-то: з Африки до Америки: згадували скільки то він натерпівся від негоди та як доводилось хитро обманювати пільність „морських поліцаів“.

Літом, в ті дні, коли капітана й

його приятелів не мучили хвороби та слухались ноги, вони зпускались до морського берегу. Дивлячись на море, капітан що-разу відчував особливе підпесення в душі і при сій нагоді починав перед слухачами виявляти свою зненависть, яку він почував до двох речей: перш всього—до Англії за те, що не раз доводилось слухати, як свистять її гарматні ядра, а друге—він ненавидив плавання під парами й дивився на це, як на найбільшу зневагу моря та моряцької справи. Дим від пароплавів, що клубами вився по обрію, видавався йому певною ознакою занепаду моряцької вмілости: „на морі вже немає моряків, тепер море належить кочегарам“ –казав при сій нагоді Льовет.

Зімою, в ті дні, коли лютувала буря, його завше бачили на березі. Ніздрі його роздувались, ніби він вдихав в себе бурю, ніби був ще на палубі свого бріга і готувався зустрічати непогоду.

Одного такого бурхливого дня, поба-

чивши, що всі біжать до моря, він тако-ж почвалав туди. Хоч дома й нагадували йому про гостець та Льовет шось тільки буркнув на це. Серед чорних баркасів, що стояли по-далі від води на піс-

куватім березі, на тлі червоно-синього, пінявого моря, видко було купки білих кохточок та надутих вітром спідниць, що їх жінки понакочували собі на голови, аби захиститись від дощу.

Туман застеляв обрій, але видко було як в далечині, наче сполохані вівці, переносились з міста на місто рибальскі барка-

ся. Почорніли від дощу, вітрила були зложені й баркаси змагались з страшними хвилями, що підкидали їх безнастанно з гребня на гребінь. Баркаси мусили обійти виступ, що був біля воріт в гавань. Виступ цей складався з купи червоних скель. Вода з гуркітом налітала на ті скелі, розбивалась з страшенною силою й закипала жовтуватою шумовиною, мов правдива жовч розлютованного моря.

Один баркас з поваленною щоглою летів, наче куля, просто на цей лівий виступ гавані З грудей тих, що бачили це з берега, вирвався крик розпачу. З берега було видко, що приголомшенні страшною небезпекою, рибалки лежать на палубі. Гомоніли про те, щоб піти на допомогу цьому баркасові, кинути йому канат і підвести таким побутом під берег, але спозирнувши на шаленні хвилі, що розбивались об берег і розсипались в повітрі водяним пилом, самі хоробрі лякались й залиша-

лись на місті нерухомо. Баркас, який наважився-б відчалити від берега, ставби шкереберть раніш, ніж встиг-би рушити веслом.

— Гей хто за мною? Треба-ж врятувати тих нещасних!

Це, що стало сили, гукнув своїм грубим, наказуючим голосом капітан Льовет. Голова його була високо піднята, очі дико горіли, руки аж тряслися від лютости, що розпалила в ньому чужа небезпека. Жінки споглянули на нього з жахом, чоловіки подались назад так, що капітан опинився оточений широким колом. Він скипів від гніву й сипав прокльонами та розмахував руками, як в ті давні часи, коли, траплялось, на нього наступав розбурханний натовп його челядинців-матросів.

— Від якого це часу капітан Льовет не може знайти в цьому містечкові людей, що були-б готові йти під його проводом в море?

Він проревів це голосом можновлад-

ця, який чує непослух з боку тих, що завжде корились його волі, голосом бога, що бачить, як тікають ті, що вірували в нього. Він говорив по простонародньому, що було з ним тоді, коли на нього нападала шаленна лютість.

— Веди, капітане!—гукнуло враз декілько тремтячих голосів і, розірвавши коло, на середину його вихопилось пьятеро кістяків, поточенних морем та негодою; це були колишні матроси капітана Льовета. Зачувши знайомий, наказуючий голос, вони, звиклі до послухняства і готові на всякі небезпеки, аби йти вкупі, —вихопились з натовпу. Це були правдиві старі капітанові приятелі-слуги. Де —які чвалали, волочучи ноги, инші—підлигували, як птахи. У инчого, знову, блукаючий вираз очей свідчив про сліпоту. Всі однаково вони дріжали з холоду під жовтою байкою, під беретами, натягнутими поверх вдвоє складенних і закрученних на голові хусток. Це була стара гвардія, що йде на смерть за своїм

богом. За старими матросами повибігали жінки, діти. Вони чіплялися за них, непускали.

— Дідусю!- -кричали онуки. Тато!—стогнали дівчата. А старі, схвильовані, розпалені, підбадьорені, як підбадьорюються конаючі військові шкапи, коли зачують згуки військової сурми,—відривали руки, що чіплялись за шиї, за ноги і кричали в відповідь на поклик свого керманича: —Веди капітане!

Морські гайдамаки, на чолі з своїм божком-капітаном, метнулись вперед, щоб спустити котрийсь з баркасів. Почервоніли, захекались. Від зусиль, на шиях у них понапинались жили, про те ледве змогли зсунути з місця баркас і протягти його де-кілько кроків. Роздратовані власною немічністтю, вони знову напьялись з усих сил, але навколо люде повстали проти їхнього шаленства й старі знову зникли в натовпі своєї рідні.

— Прічь від мене, страхопуди! Першого, хто до мене доторкнеться, я вбью!—ревів капітан Льовет.

Про те, не потураючи на погрози, натови, що завше шанував капітана, наклав на нього свою руку. Його схопили, як божевільного, люди, котрі не зважали на благання й були байдужі до прокльонів.

Баркас, покинутий на призволяще, летів на зустріч смерти. Він в останнє гойдався на хвилях по дорозі до домовини. До скель вже було зовсім близько: баркас от-от-то розібється серед морської кликочучої шумовини. А той чоловік, котрий о стілько легковажив життя людське, що викидав на здобич акулам цілі родини людей, котрий носив страшне прозвище і звик до найбільших страхів — цей чоловік пручався, бився від лютости в руках тих, що його утримували. Він сипав прокльонами на тих, що завважили йому кинутись в небезпеку, завважали полинути на помічь зовсім чужим людям. Він змагався, доки не знесилився і не заплакав, як мала дитина.

Видавництво „Зоря“ випустило такі книжки:

№ 1. **Бласко Ібаньес.** „Присуд“ . . . . . ц. 3 к.
№ 2. **Бласко Ібаньес.** „Заїць“ . . . . . ц. 3 к.
№ 3. **Бласко Ібаньес** „Сумна весна“ . . . . ц. 3 к.
№ 4. **Бласко Ібаньес.** „Двох відразу“ . . . . ц. 3 к.
№ 5. **Бласко Ібаньес.** „Покинули людину!“ . . ц. 3 к.
№ 6. **Бласко Ібаньес.** „На морі“ . . . . . ц. 4 к.
№ 7. **Бласко Ібаньес.** „Морський Гайдамака“ ц. 3 к.
№ 8. **Бласко Ібаньес.** „Страховище“ . . . . . ц. 3 к.
№ 9. **Бласко Ібаньес.** „Мур“ . . . . . ц. 3 к.
№ 10. **Бласко Ібаньес.** „Бенкет негідника“ . . ц. 3 к.
№ № 1-10-б. **Бласко Ібаньес.** Новелли.
(на кращому папері) ц. 45 к.

(**всі ці видання з малюнками**).

№ 11. **П. Понятенко.** Значіння рідної мови для поетичної творчести Шевченка. ц. 5 к.

Склади видання

Київ, в книгарнях: 1) Українській (Безаківска 8), 2) Літ.-Наук. Вістника (В.-Володимирська 28) і 3) Череповського (Фундуклеївська 4).